רבינו גרשום

ליה בה משום לישנא בישא. דקלנ"ל מילי לה וסופו שידע מע"ג דמלוה ע"פ לפי' נכסיה עדים לינו גובה מן הלקוחות וטעמא משום דליכא למיגעא ביה ועוד דהתם הוי טעמא משום דמקן דיזקף בגיעא ביה ועוד דהתם אין יודעין מי יקח מיגידו לו פלוני חייב לכל מקן דידע מחזיק ליגמר מיניה:

ליה בה משום לישנא בישא. פירוש לגרסתו שגורה בפי ג'[א] דבפרק יש בערכין (ערכין דף טו:) מייתי עלה הא דא"ר יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאמוראי פי' שלא היה מושם שלא ישמעו בעליס: **מ"ד בפני ב' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה.** תימה להמי ליגמר דרבא קאמר לקמן מחאה בפני ג' ולעיל פסק רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה: **סהדותא בעינן.** ומי לגי מושם סהדותא הוה סגי כמאן דמכרע מכרע מילתא כמו בגמ"ר[ב] **כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות.** פ"ה על סוף [1] ג' שנים וי"ת מתני' היא דקתני עד כדי שיחזיק שנה ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ויימחו אלמא למין לריך למחות רק פעם אחת תוך ג' שנים וי"ל דאי ממתניתין ה"מ למין לריך כי אם מחאה אחת בסוף ג' אבל מיחה בתחלת ג' ושוב לא מיחה כבר אלו חומן ג' ס"ד דמועה שהיו שלין למין לריך לפרש למין לריך למחות עד עולם דמ"מ פליגי אדר"ל והוה ליה למימר ר"ל למר: **וצריך למחות בסוף כל ג'.** אין לפרש דטעמא שלא יאמר לקחתי אחר המחאה כדפ"ה כיון דעל כרחו מודה דמעיקרא קודס מחאה לא בתורת מכירה אחת היא דאין נאמן לומר אחר מכרי כן קיימי[ג] ועוד דמ"מ קשיא לי' גזלן אלא טעמא דכפ"ה משום דלא ידעינן אי מחאה בפני ג' אי לא ואין לחזיק בגזלן אלא מדמחזיק ליה כבעל הבית ומיהו לפי' קשיא לי' גזלן אלא מדמחזיק ליה כבעל הבית ומיהו לפי' קשיא לי' דמ"ד בפני ב' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דמ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה[ד] מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי יהבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיבא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא [ה]הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא [ו]ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים ואין בה משום לישנא בישא מ"ד בפני שנים ליח ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דס"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה[ד] מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי יהבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיבא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא [ה]הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא [ו]ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים ואין בה משום לישנא בישא מ"ד בפני שנים ליח ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דס"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה[ד] מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי יהבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיבא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא [ה]הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא [ו]ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים ואין

ומ"ד בפני ג' אין ליח דרבה בר רב הונא. דבג' הוי גלויי מילתא ולא בתרי הלכך בפני ב' לא הויא ממחה דלא עבידא לאיגלויי. כן נראה איטה זו בעיני ועיקר. (הגה"ה. תמיה לי אמאי לא אמר נמי לימא דלמאני קמיפלגי ואמת מושם דלא מני גמרא לאוקמי כדברי הכל דאפילו בג' לא הויא ממחה אלא מדאיכא ב' עדים דמעידי דמחה ואפילו הכי לא קאמר דבג' הוי גלויי מילתא ממחה בפני ג' ודאי אם מספרין הני שנים למחזיק דמיחה המערער אין לשון הרע בכך. ומאן דאמר בפני ג' אית ליה דרבה דודאי ג' אין בהם משום לשון הרע אבל שנים אם מיחה בפניהם אין מספרים בשמו משום דלשון הרע הן מספרין: מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה [ב] ודאי בפניו דמחזיק עצמו סגי בשנים משום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ובפניו בעינן מחאה אבל אי אמרינן דמחאה שלא בפניו (לא) הויא מחאה לא סגי בשנים משום דאית בה לישנא בישא ולא משתעו ומאן דאמר בפני ג' צריך למחות קסבר דאפי' מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשום הכי צריך ג' דכל מלתא דמתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא הא בתרי אית בה [לישנא בישא]: סהדותא בעינן ובתרי סגי במקבלי עדות. גלויי מלתא בעינן לפרסם וגלוי מלתא לא סגי בפחות מג': גידל בר מניומי הוה ליה מחיתא למחויי שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה מוחה: צריך למחות למחזיק בסוף כל ג' וג' שנים שאם לא יחמה בסוף כל ג' יכול המחזיק לומר אחרי שמחית מכרת לי וכבר החזקתי בה ג' שנין. תהי בה ר' יוחנן אמאי צריך למחות בסוף כל ג' וכי גזלן יש לו חזקה כלומר מאחר שאמר אני קניתיה ממך אחר שמחיתה מכלל דמודיי דקודם לכן באת לידו בגזלנות וכי גזלן יש לו חזקה כיון שגזלן הוא אע"פ שהחזיק בה כמה שנים אין חזקתו חזקה ומקשי' גזלן ס"ד והא לאו גזלן הוא דהא קא טעין דזבנה ניהליה ובתורת מכירה אתאי לידיה ולאו גזלן הוא אלא פריך הכי וכי כגזלן יש לו חזקה האי דכגזלן דמי דטוען שיש לו חזקה שקנאה ממנו אחרי מחאתו ולא קודם וכי מי שהוא כגזלן יש לו חזקה [ג] בתר דקאמר אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי צריך למחות בסוף כל שלש: מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה לית ליה דרבה בר רב הונא דודאי אם מספרין הני שנים למחזיק דמיחה המערער אין לשון הרע בכך. ומאן דאמר בפני ג' אית ליה דרבה דודאי ג' אין בהם משום לשון הרע אבל שנים אם מיחה בפניהם אין מספרים בשמו משום דלשון הרע הן מספרין: מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה [ב] ודאי בפניו דמחזיק עצמו סגי בשנים משום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ובפניו בעינן מחאה אבל אי אמרינן דמחאה שלא בפניו (לא) הויא מחאה לא סגי בשנים משום דאית בה לישנא בישא ולא משתעו ומאן דאמר בפני ג' צריך למחות קסבר דאפי' מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשום הכי צריך ג' דכל מלתא דמתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא הא בתרי אית בה [לישנא בישא]: סהדותא בעינן ובתרי סגי במקבלי עדות. גלויי מלתא בעינן לפרסם וגלוי מלתא לא סגי בפחות מג': גידל בר מניומי הוה ליה מחיתא למחויי שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה מוחה: צריך למחות למחזיק בסוף כל ג' וג' שנים שאם לא יחמה בסוף כל ג' יכול המחזיק לומר אחרי שמחית מכרת לי וכבר החזקתי בה ג' שנין. תהי בה ר' יוחנן אמאי צריך למחות בסוף כל ג' וכי גזלן יש לו חזקה כלומר מאחר שאמר אני קניתיה ממך אחר שמחיתה מכלל דמודיי דקודם לכן באת לידו בגזלנות וכי גזלן יש לו חזקה כיון שגזלן הוא אע"פ שהחזיק בה כמה שנים אין חזקתו חזקה ומקשי' גזלן ס"ד והא לאו גזלן הוא דהא קא טעין דזבנה ניהליה ובתורת מכירה אתאי לידיה ולאו גזלן הוא אלא פריך הכי וכי כגזלן יש לו חזקה האי דכגזלן דמי דטוען שיש לו חזקה שקנאה ממנו אחרי מחאתו ולא קודם וכי מי שהוא כגזלן יש לו חזקה [ג] בתר דקאמר אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי צריך למחות בסוף כל שלש:

מחאה בפני שנים קסבר סהדותא בעינן. ולי לגו בשני עדים שיעידו שמיחה זה בתוך ג' ואם יבא הדבר לחזיון יבא למחר שיוכל לבא לחזיון של מחזיק בשעת מיחה ולא יתרה בהם לכתוב הדבר לכיון לישבעת ביבא ליכא בתחאה

מחאה בפני שנים ואין לריך לומר כפומו. פלוג כותבים לו העדים שטר מכר למערער להיות לעדות שמיחה בתוך ג' ופ"פ שלא יוכל לומר לא ידעתי שמא גלוי (ד) עלמן יכלו ויגידו למחזיק או יאמרו למחרים שיאמרו לו: **גלויי מילתא בעינן.** שידע כל העולם וכיון דנודע לג' כאילו נודע כבר למחזיק דמי דמסתמא ידע בתחאה זו אבל בשנים מסתמא לא ידע: **מחויאתה למחויי.** שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה רואה למחות ומיחה קמייהו בפני שנים כדאמר רבא לקמן מחאה בפני ב' ואין לריך לומר כתובו אלא שהיה עובדא וכן פסק ר"ח דמחאה בפני שנים: **נשנה אחרים אתא.** פעם שניה ומיחה קמייהו. ס"ל דכל שנה ושנה לריך למחות ואם מיחה (ה) פעם לראשונה ושניה ולא מיחה בשנה שלישית חיגלגלי מילתא דשלש ראשונה ושניה ולסוף שנה שלישית זו הויא חזקה ולא לריך להזהר בשטרו: **לא לריכא.** למחות כל שנה ושנה. אבל פעם אחת מיבא לריך למחות בכל ג' וג' כדלקמן שלא יהו ג' שנים רלופים בלא מחאה ומיהו אינהו לא מייבי בהכי מידי אלא למעוטי ג' מחאות בתוך ג' שנים בלו ראשונה ושוב אין לריך למחות בכל הג' שנים: ה"ג **אמר ר"ל משום בר קפרא ולריך למחות בסוף כל ג' וג'.** לאע"ג דמשמיחה שנה ראשונה שוב אין לריך למחות ה"מ בהגהו ג' אבל בסוף ג' לריך למחות שאין נהוי תלת שנין בלא מחאה דתלת שנין מיזדהר אינש בשטריה בשטרי אחר המחאה טפי לא מיזדהר. והכי הלכתא ואע"ג דתהי בה רבי יוחנן תמיה היה אבל יבא לאוקוק על בר קפרא וגם ר"ח פסק כן. וי"מ טעמא דלריך למחות בסוף [ו] ג' כדי שלא יטעון לאחר המחאה מכרת לי ולא נהירא דכיון דעל כרחו מודי דמעיקרא לאו בתורת מכירה נחת בה אינו נאמן לומר אחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה: **פרי.** מחשב ומקשה בה: **וכי גזלן יש לו חזקה.** כלומר אחרי לריך למחות בסוף כל ג' והלא משמיחה המערער שנה ראשונה והוליא קול על זה שהוא גזלן היה לו להזהר בשטרו כל הימים עד שירד עם שירד עליו או עד שילמה לו שטרו אחר המחאה לב"ד ומלגא מזהר בשטרו יפסיד לגיכא למימר גזלן הוא והיינו דקפריך גזלן ס"ד הא קטעין שטר היה לי קודם המחאה ואפ"ה מספיקא הוא לאחר שלא ידעינן אלא מדקרקע לפי שלא מזהר בשטרו אלא מדעת כגזלן וכדפרישית: **ערער וחזר וערער.** בסוף כל ג' וג'. בר קפרא לטעמיה דאמר לריך למחות בסוף כל ג' וג' הילכך מנהג הוא לערער הרבה פעמים: **ערער.** מיבא בפני עדים: **אם מחמת טענה ראשונה ערער.** דבכולהו מחאות טעין קלילי לגרעיי בגזלנותא הכי זו מחאה והלכך אין לו חזקה למחזיק. אבל אם במחאה ראשונה יכול שבגזלנות יכול שהיה מוחה ומיחה שניה הוכיח כי משכנתא בידו ואני מוסר לכם עדות זו כדי שלא יחזיק בה ויאמר מכורה היא בידי כיון שבשניה בטענתו אינה מחאה ומקיימה החזקה ביד המחזיק. וה"ה למומה ג' מחאות בתוך שלש שנים מפני טענת המכחישות זו אע"ג דאין כאן מחאה כלל לפי שאינה אלא מערוכה והוי חזקה לסוף ג' דכיון למיחה מחאה אחרת בשנה שניה שמכחשת מחאה של שנה ראשונה מודה הוא שהיתה מחאה שלא בפניו ולא מהולעלת בעל דין כמחאה עדיס למי ובטלה לה להיות מחאה קמייתא וכ"ש זו שניה להזהזק כפרן וכמי שלא מיחה בתוך ג' כלל למי: ה"ג **מחאה בפני שנים ואין לריך לומר כפומו.** פלוג כותבים לו העדים שטר למערער להיות לעדות שמיחה בתוך ג' ואע"פ שלא יוכל לומר לא ידעתי שמא גלוי מילתא הוא ולא יאמרו למחרים שיאמרו לו:

צא א מיי' פי"ח מהל' טוען ונטען הלכה ח סמג עשין נה טוש"ע מ"מ סי' קמו סעי' ה:
צב ב טוש"ע שם סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הויא ליה מחיתא למחויי: (ב) רשב"ם ד"ה לא כ"ע וכו' קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא ממחה ובירן: (ג) ד"ה לימעי לימא וכו' כדאוקימנא מתני' וכדפסקינן הלכתא וכו': (ד) ד"ה והכא כו' שמא גלוי מעצמן: (ה) ד"ה לשנה וכו' ומס מיחה שנה רלשונה וכו' להזהר עוד בשטרו: (ו) ד"ה ה"ג אמר ר"ל כו' בסוף כל ג' וכו': (ז) תום' ד"ה כיון וכו' שנים: (ח) ד"ה ולריך וכו' וגראה דכהכיא הלכתא. ג"ב ובפ"ק ע"ג סימן מ' סולק על זה ומתכן לל"ק מידי מהכיא לעיל:

מוסף תוספות

א. כגון בדבר שיש לשמוע בו ב' פנים, [ו]מאחר שאמר בפרהסיא, אין לדרנו שאמר לגנות, אבל וודאי בדבר של גנות, כ"ש שיש בו לישנא בישא. רבינו יונס. ועי"ש בתירוץ ב. כלומר שיהא הדבר מפורסם לכל. רשב"ם. ג. [ד]הוי ליה כהיכא דאיכא עדים וראה במטלטלים דשוב אין לו חזקה כדאמרינן לקמן בשמעתא דאומנין. ר"ן. ד. דעיקר המחאה מאי היא למחר תבענא ליה בדינא, וכיון דעברו שלש שנים אחרי המחאה ולא תבעיה בדינא, ומימחא נמי לא מחי, מתייאש מחבירתו ולא מיזדהר בשטרא ותולה מחאתו בדברי הבל. ל"ם סימן מ'. ועי"ש.

ע) ל"ל הוי ממחה ס"ל דבפניו דמחזיק עלמו בעינן ממחה ואע"ג דפניו לא הויא ממחה ולפיכך סגי בשנים אבל אי בפניו הויא ממחה אפי' בשלשה לא סגי וכו'. ב) נראה ל"ל יש לו חזקה לטעון דקנאה ממנו ממחה אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי לריך למחות בסוף כל ג' וג' שנים שאם לא יחמה בסוף כל ג' יכול המחזיק לומר אחרי שמחית מכרת לי וכבר החזקתי בה ג' שנין. תהי בה ר' יוחנן אמאי צריך למחות בסוף כל ג' וכי גזלן יש לו חזקה כלומר מאחר שאמר אני קניתיה ממך אחר שמחיתה מכלל דמודיי דקודם לכן באת לידו בגזלנות וכי גזלן יש לו חזקה כיון שגזלן הוא אע"פ שהחזיק בה כמה שנים אין חזקתו חזקה ומקשי' גזלן ס"ד והא לאו גזלן הוא דהא קא טעין דזבנה ניהליה ובתורת מכירה אתאי לידיה ולאו גזלן הוא אלא פריך הכי וכי כגזלן יש לו חזקה האי דכגזלן דמי דטוען שיש לו חזקה שקנאה ממנו אחרי מחאתו ולא קודם וכי מי שהוא כגזלן יש לו חזקה [ג] בתר דקאמר אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי צריך למחות בסוף כל שלש:

ערער בשנה ראשונה וחזר וערער בשניה וחזר וערער בשלישית אם מחמת טענה ראשונה היו כל ג' ערעורין שלא שנה דברו אין לו חזקה למחזיק ואם לאו ששנה המערער דבריו שאמר פעם אחת שלי היתה אני קניתיה ושוב אמר של אבותי היתה אין בדבריו כלום ויש לו חזקה למחזיק.